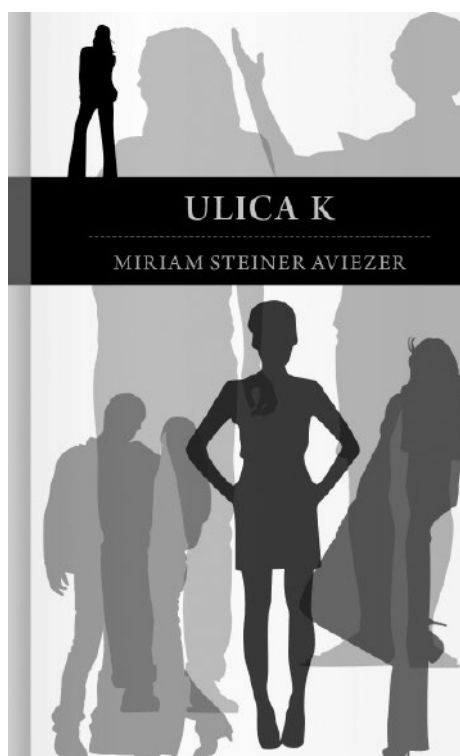

OCENE IN POROČILA – REVIEWS AND REPORTS

MIRIAM STEINER AVIEZER:
ULICA K. Redaktorja Kristina Božič
in Oto Luthar, ZRC SAZU, Ljubljana
2021, 139 str.

Pred kratkim je na slovenske knjižne police prišla zanimiva in navzven drobna knjižica z naslovom *Ulica K* izpod peresa ugledne slovensko-izraelske avtorice **Miriam Steiner Aviezer**. Gre za njen že tretji roman, ki se sicer ne dotika naravnost njene pogoste literarne teme – holokavsta in z njim povezanih travm ljudi, ki so ta zločin preživeli.

Ko pa knjigo v miru in skrbno preberemo, si o njej ustvarimo sodbo in se lahko brez zadržka strinjamo z oceno založnika, da tudi ta roman, podobno kot prva dva – *Vojak z zlatimi gumbi* in *Dear Mary* – realno opisuje življenja znanih in nezanih posameznic. Različna sta samo čas in prostor, ki ju opisuje. Avtorici je prav to najbolj uspelo.

Njeni prvi dve literarni deli sta neposredno in posredno povezani z drugo svetovno vojno, v romanu *Ulica K* pa se srečamo s sodobniki časa, ki je spomin na vojno v veliki meri prekril oziroma razkril druge stiske. Ob posredni tematizaciji svobode govori tudi o vsakdanjem življenju generacije, soočene z življenjem, ki ga je v veliki meri ukrojila vojna generacija. V tem se skriva rdeča nit avtoričine literarne podstati in njene iskrene namere, da poskuša tudi na ta način opozoriti na tragedijo holokavsta in predvsem na posledice, ki so jih utrpeli redki preživeli in nato še njihovi nasledniki. Osrednja akterka zgodbe je bolj ali manj anonimizirana predstavница prve poveljske generacije, ki jo bolj kot prozaične tegobe vsakdanjega življenja zanimajo svet umetnosti in njeni akterji, med katerimi posebej izstopa Dane Zajc. Avtorico zanima predvsem njegova duhovna stiska, njegovi strahovi in njegov način prilagajanja na banalnosti vsakdanjika. V soočanju obeh svetov, sveta prozaičnih dnevnih rutin in sveta kreativnosti, se pred bralcem odpira svet, ki ga ni mo-

goče najti v zgodovinskih učbenikih, a prav ta izsek urbanega življenja je odločilno zaznamoval 60. leta 20. stoletja v Sloveniji. Zanimivo je, da je rokopis tega romana nastajal vsaj petdeset let, saj ga je začela pisati že leta 1958. Kot je zapisal dr. Oto Luthar, njen roman ni samo svojevrsto literarno delo, ki govori o smislu življenja in o izgubljenem času, temveč tudi *»zanimiv vpogled v življenje literarne skupnosti v Sloveniji v času šestdesetih in sedemdesetih let prejšnjega stoletja«*.

Miriam Steiner Aviezer je slovenski javnosti dobro znana. Rojena je bila leta 1935 in je pred začetkom okupacije Slovenije in Jugoslavije leta 1941 odrasčala v Trebnjem, kjer je imel njen oče Bela Steiner lekarno. Njeno srečno otroštvo in družinsko idilo je čez noč prekinila vojna. Ker so Steinerjevi kot Judje slutili nevarnost, je takrat 5-letna Miriam z mamo Zoro poskušala odpotovati k babici v Karlovac. Na žalost pa do tja nista prišli, saj so ju na poti zajeli ustaši in ju poslali v zloglasno ustaško taborišče Jasenovac. Tam bi bilo za obe usodno, če ju oče ne bi uspel rešiti in pripeljati nazaj v Slovenijo. A le za kratek čas, saj so družino Steiner kmalu zatem italijanski okupatorji poslali v taborišče Ferramonti. Po kapitulaciji Italije se je novembra 1943 Miriam kot osemletno dekletce pridružila parti-

zanom in v njihovih enotah dočakala osvoboditev. Po vojni je nadaljevala šolanje in diplomirala iz primerjalne književnosti, delala kot novinarka in pisateljica ter bila dejavna v slovenski in nato jugoslovanski judovski skupnosti. Leta 1971 se je preselila v Izrael in si tam s pisateljem Šmuelom Aviezerjem ustvarila družino.

Spomin na kalvarijo Judov v času holokavsta, na nedoumljive grozote koncentracijskih taborišč, ki jih je izkusila kot petletna deklica, je zaznamoval njeno življenjsko in poklicno pot. Postala je ena najboljših poznavalk holokavsta slovenskih in jugoslovanskih Judov. Nadvse dragocen je tudi njen prispevek k prepoznavanju pravičnikov med narodi, ljudi, ki so med drugo svetovno vojno reševali Jude pred pogubo in smrtjo. Pri tem pa so vsi po vrsti tvegali lastna življenja. Z njeno raziskovalno vnemo in nesebično pomočjo smo dobili tudi celovit vpogled na slovenske pravičnike med narodi. Za bogat raziskovalno-znanstveni opus je prejela odlikovanje predsednika Republike Slovenije Boruta Pahorja – medaljo za zasluge – kot sodelavka jeruzalemskega muzeja Jad Vašem za ohranjanje spomina na slovenske heroje človečnosti, ki so reševali Jude pred holokavstom.

Marjan Toš